

чорної металургії України): Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2002. — 179 с.

6. Бочаров В. В., Леонтьев В. Е. Корпоративные финансы: Управление капиталом. Планирование инвестиций. Бюджетирование. — СПб.: Питер, 2004. — 544 с.

7. Крувишиц Л. Финансирование и инвестиции. Неоклассические основы теории финансов. / Пер. с нем. под общей ред. В. В. Ковалева и З. А. Сабова. — СПб.: Питер, 2000. — 400 с.

8. Москвин В. А. Кредитование инвестиционных проектов: Рекомендации для предприятий и коммерческих банков. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 240 с.

9. Основні показники соціально-економічного розвитку України за 2009 р. / Статистична інформація Державного комітету статистики України / [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

10. Капітальні інвестиції за січень-вересень 2009 р. / Експрес-випуск Державного комітету статистики України № 239 від 16.11.2009 р. [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

11. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: [підручник] / Т. В. Майорова. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.

12. Фінансові результати діяльності підприємств України / Статистична інформація Державного комітету статистики України / [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Стаття надійшла до редакції 18.01. 2010 р.

УДК 336.71

О. В. Неізнестна

старший викладач кафедри банківської справи,
КЕІ ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ БАНКУ

Статья посвящена вопросам стратегического планирования в банковской практике. Изложены теоретические подходы к формированию информационного обеспечения системы стратегического планирования банка. Рассмотрена система внешних и внутренних источников информации, которая обусловила информационные потоки системы стратегического планирования в банках Украины.

The article is connected with the problems of strategic planning in the banking practice. Theoretical approaches to the formation of bank strategic planning system of research and information support is laid

down in the article. Author examines the system of external and internal information sources which provide for strategic planning system information flows in the banks of Ukraine.

Статтю присвячено питанням стратегічного планування в банківській практиці. Викладено теоретичні підходи до формування інформаційного забезпечення системи стратегічного планування банку. Розглянуто систему зовнішніх та внутрішніх джерел інформації, яка обумовила інформаційні потоки системи стратегічного планування в банках України.

Ключевые слова: *стратегическое планирование, внешняя среда, информационные системы, стратегические решения, информационные потоки*

Keywords: *strategic planning, external environment, information system, strategic decisions, information streams*

Ключові слова: *стратегічне планування, зовнішнє середовище, інформаційні системи, стратегічні рішення, інформаційні потоки*

Ключові аспекти стратегічного планування в банку знайшли своє відображення у працях зарубіжних вчених та практиків банківської справи, зокрема — Е. Долана, Дж. Кейнса, І Фішера, М. Фрідмана, Б. Бермана, Дж. Сінкі, С. Дібба, Роберта Дж. Коула, В. Кноррінга; так і вітчизняних науковців — О. Дзюблюка, С. Козьменка, О. Любунь, Л. Примостки, Ф. Шпіга. Але аналіз вказаних наукових публікацій дозволив дійти висновку, що науковцями досліджуються в основному загальні тенденції розвитку банківської діяльності та її планування без уточнення конкретних засобів практичної реалізації стратегічного планування на основі сучасного інформаційного забезпечення. Отже, з'ясування теоретичних підходів до інформаційного забезпечення системи стратегічного планування банку в межах даної статті є актуальним і слід розглядати як частину вирішення комплексної проблеми становлення ефективної системи банківського стратегічного планування. Конкретною метою даної статті є розкриття сутності стратегічної банківської інформації та визначення складових системи джерел інформації, яка забезпечує стратегічне планування в банках України.

Ми виходимо з позицій, що інформація відіграє важливу роль у суспільстві, вона пов'язує між собою різні види діяльності людей і виступає найважливішим ресурсом життєдіяльності. При цьому характерною особливістю інформаційних ресурсів є те, що вони постійно нарастають, створюючи тим самим умови для накопичення досвіду, сприяючи розробці та прийняттю ефективних управлінських рішень.

Інформаційному забезпеченню належить виняткова роль в успішному функціонуванні банку. Саме розвиток інформаційного забезпечення є сьогодні, з одного боку, об'єктивно необхідною передумовою, з іншою — умовою для становлення й удосконалення системи стратегічного планування в банках.

Ефективні стратегічні рішення банку мають базуватися на якісній і кількісній оцінках умов і чинників, які впливають або діють у самому банку й поза ним. Тому без необхідної інформації неможливо правильно виявити і оцінити всю сукупність чинників, що визначають реальний стан середовища, в якому банк працює.

Ми погоджуємося з тезою про те, що процес стратегічного планування в банку насамперед пов'язаний із пошуком і аналізом інформації про складові зовнішнього середовища [1]. Найудалішою вважаємо думку [2], згідно якої «стратегическое планирование — это планирование ... в соответствии с турбулентной окружающей средой».

Зовнішні чинники можуть мати різний по силі вплив на банк, починаючи від негативного (наприклад, дії конкурентів, платіжна криза) до позитивного (підйом економіки, зниження рівня ризиків). Зрозуміло, що й роль кожного з чинників у процесі стратегічного планування може змінюватися від позитивної до негативної і навпаки.

В сучасних умовах розвитку для інформаційних банківських технологій характерне широке використання високоефективних автоматизованих інформаційних систем, що дають змогу істотно підвищувати рівень передбачування впливу зовнішніх чинників на банк. Сучасні інформаційні системи дають можливість здійснювати збір і зберігання інформації, оперативно й точно передавати її за призначенням, здійснювати обробку, виявляти відхилення від намічених показників, проводити аналіз даних. На цій підставі з'являється можливість ефективно планувати банківську діяльність, поетапно здійснювати систематичний аналіз цієї діяльності, координувати та своєчасно вносити відповідну корективу, відстежуючи зміну умов зовнішнього середовища. Застосування розвинених інформаційних систем створює передумови для посилення централізації й перенесення на вищий рівень керівництва функцій стратегічного планування діяльності банку.

Ми поділяємо думку [3], що під інформацією слід розуміти сукупність відомостей про зміни, що здійснюються в системі та навколишньому середовищі, які зменшують міру невизначеності наших знань про конкретний об'єкт. При цьому обмін даними

може здійснюватися між людьми, людиною і комп'ютером, а також між комп'ютерами.

Стратегічна інформація, яка має використовуватися в процесі стратегічного планування банку, є організованою сукупністю таких даних, які пройшли аналітичну обробку і підготовлені до конкретного і певного використання в процесі стратегічного планування.

На першому етапі стратегічна інформація має готуватися у вигляді баз даних, під якими слід розуміти структурно організовані, але аналітично неопрацьовані масиви показників, що характеризують стан внутрішнього і зовнішнього середовища банку. Другим етапом підготовки стратегічної інформації є накопичення сукупності даних та їх аналітичне опрацювання, що придатні для конкретного використання. Наявність і використання стратегічної інформації надає можливість приймати відповідні рішення на будь-яких рівнях управління банком.

Вимогами до стратегічної інформації мають бути: її аналітичний та прогнозний характер, а також наявність її релевантності (відповідності між інформаційним запитом і отриманим повідомленням за сутністю) та адекватності (тотожності отриманого повідомлення інформаційному запиту за структурою).

Безперечно, наявність інформації є початковою базою управління банком. Формування системи інформаційного забезпечення має на меті дати банку повну, достовірну та своєчасну інформацію, необхідну для вирішення складних завдань стратегічного планування банку. Від того, як організований збір, обробка, розподіл інформації з метою забезпечення процесу прийняття рішень, значною мірою залежить як результативність системи стратегічного планування зокрема, так і ефективність управління банком в цілому.

Завдання визначення вимог до інформації та формування переліку інформації, потрібної для системи стратегічного планування, є одним із актуальних нині для банків. На нашу думку, основними вимогами, яким має відповідати інформація з позиції стратегічного планування, є наступні.

Інформація має бути надійною або достовірною. Інформацію можна вважати достовірною у тому разі, якщо вона не спотворює істини. На практиці виконання цієї вимоги досягається за рахунок використання методологічно правильної техніки отримання даних, а також шляхом їх перевірки. Управлінські рішення банку, прийняті на підставі недостовірної інформації, будуть помилковими та можуть призводити до значних втрат коштів.

Своєчасність інформації передбачає, що вона зберігає свою актуальність на той час, коли стає доступною для використання. Вимоги щодо актуальності істотно зростають при роботі в умовах, які постійно змінюються. Інтервал часу, протягом якого інформація залишається актуальною, залежить від природи рішень, що приймаються на її основі, але в будь-якому разі цей період не може бути меншим від часу, який відводиться для прийняття управлінського рішення. Повнота й регулярність отримання даних передбачають систематичне надходження необхідного обсягу даних у банк, а також належний рівень організації їхнього зберігання в банку. Інформація відповідає вимозі повноти, якщо її досить для розуміння та прийняття на її підставі управлінських банківських рішень. Неповнота інформації не лише стримує прийняття рішень, а й може стати причиною управлінських помилок в банку.

Інформація має бути цінністю, оскільки в іншому випадку вона лише відволікає увагу, заважає осмисленню суті процесів, подій, операцій. Цінність інформації залежить від обсягу та значущості завдань, що вирішуються на її основі.

Інформація має бути належно підготовлена для застосування, що дасть змогу своєчасно й ефективно використати її для прийняття управлінських рішень. Виконання цієї вимоги забезпечується за рахунок відповідної обробки та аналізу даних і подання їх у доступній формі, що легко читається (наприклад, у вигляді таблиць, схем, діаграм, графіків).

Інформація має задовольняти й таку важливу вимогу, як зіставлення. Без виконання цієї вимоги подальша обробка даних стає безглуздою. Порівнянність даних досягається за рахунок використання єдиної методологічної бази спостережень і реєстрації показників.

Виконання більшості зазначених вимог може бути забезпечене не лише за наявності розвинених інформаційних систем. Для цього важливо постійно розширювати доступ до зовнішніх джерел інформації, використовуючи усі можливості телекомунікаційних мереж, а також об'єднувати внутрішні джерела інформації єдиними системами організації даних, наприклад, стандартами надання даних і переліком показників, єдиними системами передачі, що дають змогу оптимізувати інформаційні потоки, санкціонувати доступ співробітників до тих або інших даних.

Основними зовнішніми джерелами інформації для цілей стратегічного планування в банках є документи, що приймаються вищим органом законодавчої влади (Верховна Рада України);

вищим органом виконавчої влади країни (Кабінет Міністрів України); Національним банком України, що є основним органом регулювання та нагляду банківської системи, іншими державними органами (Державна податкова адміністрація України та інші); банками, банківськими союзами і асоціаціями, громадськими саморегулювальними організаціями; міжнародними фінансовими інститутами, такими як МВФ, ЄБРР, Світовий банк.

До зовнішніх джерел інформації належить також таке невичерпне й доступне джерело, як наукові публікації, доповіді, а також інформаційно-аналітичні матеріали спеціальних інформаційних збірників. Також інформацію про потенційних клієнтів банку та його конкурентів можна знайти в численних засобах масової інформації. Корисна інформація може бути отримана за допомогою особистих контактів із клієнтами, обміну інформацією з керівництвом і службовцями інших банків.

Значимо й таке специфічне джерело інформації, як «конфіденційна інформація», яка широко використовується банками України. Це джерело допомагає отримувати різну оперативну інформацію про зміни в економічному та політичному житті суспільства, а також про різні сторони функціонування клієнтів і контрагентів банку, дає можливість краще зрозуміти їхнє реальне фінансове становище. Така інформація може надати значну допомогу в роботі як банку в цілому, так і його окремих служб, підвищити достовірність даних, зекономити час.

У свою чергу, внутрішні джерела інформації відіграють величезну роль в інформаційному забезпеченні системи стратегічного планування банку. Серед них насамперед необхідно вирізнити: засновницькі документи банку; емісійні проспекти і звіти про емісію цінних паперів; інші внутрішні нормативні документи банку (рішення правління, наглядової ради, накази, інструкції, положення), що регламентують правила та процедури прийняття управлінських рішень, здійснення операцій і послуг. До внутрішніх джерел інформації також входять: дані бухгалтерського обліку та звітності (у тому числі офіційна й управлінська звітність); внутрішні бази даних; довідки за результатами перевірок, що проводяться Національним банком України і його територіальними управліннями, Державною податковою адміністрацією України, іншими державними контрольними органами; матеріали перевірок діяльності банку зовнішніми аудиторами.

Інформація, яку формують вищенаведені джерела, організовується в різні інформаційні системи, що дедалі ширше застосовуються у банківській справі. Саме вони починають відігравати важливу роль в інформаційному забезпеченні системи стратегічного планування в комерційних банках.

При вирішенні завдань інформаційного забезпечення системи стратегічного планування банку важливо використати системний підхід. Під системним підходом щодо інформаційного забезпечення системи стратегічного планування банку розуміють наявність сукупності взаємопов'язаних елементів, які забезпечують організацію інформації для здійснення ефективного стратегічного планування.

До числа основних інформаційних систем стратегічного планування входять:

а) зовнішні інформаційні системи:

— система законодавчих і нормативних документів;

— інформаційні системи на базі нових інформаційних технологій (наприклад, Інтернет);

б) внутрішні інформаційні системи:

— система внутрішніх нормативних документів банку;

— система бухгалтерського обліку та звітності;

— автоматизована банківська система;

— система економічної безпеки банку;

— система управління внутрішньобанківськими ризиками;

— система оцінки діяльності банку;

— маркетингова інформаційна система.

Наведені інформаційні системи дістали певний розвиток у теорії банківської справи, а також знайшли відображення в окремих законах, нормативних актах Національного банку України. Але можна стверджувати, що більшість інформаційних систем використовуються неналежно, а деякі з них не використовуються зовсім.

З вищеназваних інформаційних систем, на наш погляд, особливе значення для цілей стратегічного планування банку мають: зовнішні інформаційні системи на базі нових інформаційних технологій, система законодавчих і нормативних документів, система внутрішніх нормативних документів банку, система бухгалтерського обліку та звітності та автоматизована банківська система.

Як висновок зазначимо, що банки внаслідок специфіки своєї діяльності мають або можуть мати величезні можливості щодо накопичення значних обсягів інформації, яка стосується діяльно-

сті не лише банків, а й господарських і фінансових структур, державних органів, функціонування багатьох інших об'єктів і суб'єктів економічного та соціального спрямування. Водночас, потреби банків в інформації постійно зростають, а задовольняються вони не повною мірою. Тому доцільні подальші дослідження сформульованої проблеми інформаційного забезпечення стратегічного планування банку. І чим швидше проблему буде вирішено, тим швидше будуть створені реальні умови для закріплення тенденцій стійкості й надійності банківської системи України.

Література

1. Дибб С., Симкин Я., Брэдлі Дж. Практическое руководство по маркетинговому планированию. — СПб.: Питер, 2001. — 117 с.
2. Матвеев Л. А. Информационные системы: поддержка принятия решений: Учебное пособие. — СПб.: Из-во СПб УЭФ, 2007. — 241 с.
3. Кнорринг В. І. Теория, практика и искусство управления. — М.: НОРМА-ИНФРА, 1999. — С. 96.
4. Роберт Дж. Коул. Стратегическое планирование високого участия: когда реализуются люди и их идеи. — Хмельницький: Поділля, 1993. — С. 35.
5. Томпсон-мл., Артур А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа, 12-е изд. / Пер. с англ. — М.: Издательский дом «Вильямс». — 2002. — С. 52.

Стаття надійшла до редакції 14. 01. 2010 р.

УДК 336.144.36 (477)

Т. С. Невешкіна,
аспірант кафедри фінансів,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ВИДАТКІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Определенна роль и значение прогнозирования бюджетных расходов. Проанализированы прогнозируемые и фактические данные расходов сводного бюджета Украины по функциональному назначению с целью установления уровня соответствия между ними. Установлены недостатки современной системы прогнозирования бюджетных показателей и предложены мероприятия по улучшению ее состояния.